

ЕТИКИ И ПРИНЦИПИ НА
ПЕРМАКУЛТУРНИЯ ДИЗАЙН
ВЪВ ВКУСНАТА БИО-ГРАДИНКА

Принцип 1:
НАБЛЮДАВАМ И
ВЗАИМОДЕЙСТВАМ

Създавам, радвам се, споделям

www.gradinka.zaedno.net

SWISS-BULGARIAN COOPERATION PROGRAMME
ШВЕЙЦАРСКО-БЪЛГАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

z@edno

Фондация ЗАЕДНО - общуване за подкрепа и развитие

ПРИНЦИП

НАБЛЮДАВАМ И ВЗАИМОДЕЙСТВАМ

Observe & Interact

“Когато човек забележи чудесата, криещи се зад това перфектно използване на енергията и материята, брилянтното създаване на форми, подходящия избор на материали и самоизграждащи се компоненти, не може да не бъде възхитен от високото ниво на интелигентност, заложено в природните системи, съставляващи живата покривка на Синята Земя.”

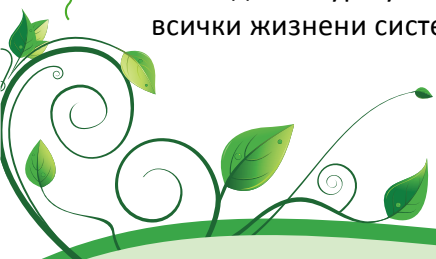
Проф. Гюнтер Паули

Ако се вгледаме в историята на човешката цивилизация, ще открием, че всички гениални човешки открития са вдъхновени от моделите и функциите, които откриваме в Природата. Именно затова внимателното наблюдение и задълбоченото изучаване на естествените природни системи (като, например, една вековна гора), и доброто познаване на функциите и приноса на всеки отделен елемент и детайл към цялата еко-система, са първите и най-важни стъпки в пермакултурния подход.

ВНИМАТЕЛНО И УМНО ПЛАНИРАНЕ, ЛЕСНО, ЕФЕКТИВНО и ТРАЙНО ИЗПЪЛНЕНИЕ

Подготовката на Пермакултурен проект понякога изисква десетки часове, които прекарваме в наблюдение, изучаване и изследване на характеристиките на всеки отделен елемент и на взаимоотношенията между различните елементи. Идеята е да опознаем всички силни и слаби страни на ситуацията, за да проектираме ефективен дизайн, чието изпълнение може да се реализира с малко усилия, с местни ресурси и с максимално щадяща промяна, която да осигури устойчивото развитие на всички жизнени системи.

НАБЛЮДЕНИЕ

“Красотата е в очите на този, който гледа”

Достоевски

Наблюдението е спокоен, пасивен, съзерцателен процес, в който използваме всичките си сетива, за опознаване на дадено явление или ситуация. В процеса на наблюдение, ние се потапяме в състояние на събиране на впечатления, информация и усещания. Важно е да си дадем достатъчно време, за “да усетим”, “да видим” и “да почувстваме” ситуацията на мястото, неговото състояние, нужди, ресурси и потенциал, чрез различните си сетива – форми, мирис, влажност, топлина, светлина, цветове и т.н.

ДА УЛОВИШ МИГА

Воденето на записки, скици, рисунки, чертежи, бележки, е често използвана техника в Пермакултурния дизайн, която придружава процеса на наблюдение и анализ на средата.

Внимателно изучаваме настоящата ситуация, за да открием ресурсите, възможностите и потенциала, скрити в самото място.

В процеса на наблюдение, се стремим да насочим своето внимание и сетива към опознаване на:

- характеристиките и приноса на всеки отделен елемент - растение, пейзаж, сграда, човек, животно, природно явление и др.
- връзките, отношенията и начина на обмен на информация, енергия и ресурси между отделните елементи в една система;
- ритъма и принципите, по които функционира жизнената система, която в своята съвкупност е много повече от отделните части, които я съставят.

Наблюдението отнема повече време от взаимодействие, но веднъж направено, то ни помага да създадем най-полезния и ефективен проект, чрез който да създадем красива, хармонична и устойчива екосистема, която ще може да се развива и дълго след като нас вече ни няма.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

Докато наблюдението е интимен момент на взаимодействие със средата, то ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО е активна практико-преобразуваща дейност, чрез която планираме нашия дизайн и след това го реализираме.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО е процес, в който извършваме предварително планирани от нас действия, с които подпомагаме хармоничното и устойчиво развитие на дадена жизнена система – създаваме ядивна градина, засаждаме гора или създаваме солидарна общност за местно развитие.

ГРИЖА ЗА ЗЕМЯТА

Идеи как да прилагаме този принцип в...

ГРАДИНКАТА

НАРЪЧНИК ЗА УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРЕЖИВЯВАНЕ И УМЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВ НАЧИН НА ЖИВОТ

Тихата разходка за “**наблюдение с възхищение**” в зоната на градината, е един от най-хубавите моменти, които можем да си подарим заедно с децата. Това са мигове на съзерцателно разхождане в градинката, в които имаме една единствена цел - **ДА НАБЛЮДАВАМЕ** - използвайки всичките си сетива, за да открием и опознаем всеки елемент, детайл, фактор или процес, който можем да уловим наоколо.

- Намираме и изследваме всички **ЕЛЕМЕНТИ** на градинката – например състава и състоянието на почвата, броя, вида, цветовете и формите на растенията, насекомите, птичките и малките животни, които живеят наоколо.
- Отчитаме наличието и влиянието на различните **ФАКТОРИ** в градинката – засичаме пътя и количеството на слънчевата светлина, сянката и влагата, образувана от околните сгради или дървета, силата и посоката на вятъра, ефекта на сезоните, потоците от хора, които минават наблизо, улиците и колите, жилищните сгради наоколо, наклона на терена и др.
- Отбелязваме различните **ЗОНИ** в градинката – къде са местата, които най-често посещаваме, местата, през които най-често минаваме или се разминават най-много хора; кои са местата, където най-често работим и къде сядаме за спокойна почивка и съзерцание; къде са входовете и изходите на градинката; от къде можем да я виждаме цялата най-добре.
- Изследваме **ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ** между елементите в градинката – достатъчно широки ли са пътеките, за да се разминаваме спокойно по тях, достатъчно високо ли е повдигнат варелът за събиране на дъждовна вода, за да поливаме с вода от него, като използваме естествената сила на гравитацията, има ли видимост към градинката от класните стаи, за да могат децата и учителите винаги да „хвърлят по едно око в градинката“.
- Запазваме **ОТКРИТИЯТА** и **ВЪПРОСИТЕ**, възникнали по време на нашето наблюдение, като си водим Дневник на градинаря, където с текст, скици, картинки, хербарии, снимки, отбелязваме всичко, което ни е впечатлило или озадачило в природата.
- Търсим **ОТГОВОРИ** на въпросите, които са възникнали по време на наблюдението: Защо стеблата на някои растения растат нагоре, а други пълзят по земята? Защо в лехите има нежелани растения (плевели) и каква е тяхната функция?
- Създаваме рисунка или макет на нашия **проект-ДИЗАЙН** на градинката, в който определяме различните зони и подреждаме всички елементи (лехи, вертикални конструкции за пълзящите растения, пътечки, оградки, компостер, зона за срещи, езерце, бидон за събиране на дъждовна вода и др., така, че всеки елемент да допринася по много различни начини за развитие на живота на градинката.

НАБЛЮДАТЕЛНИЦИ В ГРАДИНКАТА

Изграждането на наблюдателници сред градинката е много интересно занимание, а тяхното посещение бързо се превръща в истинско приключение за децата. Дори с най-обикновена лупа или бинокъл може да изучавате живота и приноса на различните насекоми, червеи, птици и дребни животинки.

В Природата нищо не е случайно, всяко растение или явление имат свое значение, принос и ефект върху цялата еко-система. Днес ни предстои да открием тези свършени връзковръзки, които осигуряват живота на еко-системите.

ГРИЖА ЗА ХОРАТА

Идеи как да прилагаме този принцип в...

РАСТЯЩАТА КЛАСНА СТАЯ

“ Спокойната атмосфера и отношението на УВАЖЕНИЕ и ВЪЗХИЩЕНИЕ са много важни в процеса на НАБЛЮДЕНИЕ на градинката. Те ни помагат да навлезем в състояние на вътрешна концентрация и да обърнем внимание навътре върху личното преживяване при работа с различните сетива. ”

ДА ПРЕОТКРИЕМ ДЕТЕТО ДО СЕБЕ СИ

Точно както извършваме спокойно и задълбочено наблюдение на градинката, със същото уважение и възхищение ние като възрастни (учители, родители, психолози) тихо и ненатрапчиво си даваме време, за да наблюдаваме и изучаваме поведението, темперамента и характера на всяко дете, внимателно и търпеливо разкриваме уникалния начин, по който то общува, работи, учи и взаимодейства с градинката и с околните, отбелязваме ритъма, комуникацията и емоционалната температура в групата.

СЕТИВАТА - ИНСТРУМЕНТИТЕ НА МАЛКИТЕ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ

Важно е използването на различни упражнения за развитие на уменията за наблюдение, използване на различни методи и средства за изследване на средата с помощта на всички сетива, а също и различни лесни и атрактивни инсталации и измервателни уреди за измерване на силата на вятъра, количеството на дъждовната вода, количеството на слънчевата светлина и топлина, пътя на сянката, състава на почвата и др.

НАБЛЮДЕНИЕТО КАТО ЕЛЕМЕНТ НА ОБУЧЕНИЕТО

Умението за задълбочено наблюдение, събиране на информация и систематизирането и в ефективни заключения и решения, е ключова компетенция, която всички деца на 21 век трябва да притежават.

Наблюдавам и
взаимодействам

СПОДЕЛЯНЕ НА
ИЗОБИЛИЕТО

Идеи как да прилагаме този принцип в...

СОЛИДАРНАТА ОБЩНОСТ

“В каквата и сфера да сме специализирани, заедно можем да намерим наистина прекрасни решения за едно по-добро бъдеще, при условие, че просто започнем да се свързваме помежду си. След това ще се нуждаем само от предприемачи, които да превърнат идеите в действия.”

Проф. Гюнтер Паули

АЗ СЪМ ТУК, ТИ СИ ТУК - ЗАЕДНО МОЖЕМ ПОВЕЧЕ

Всеки родител може да допринесе много за изграждането на градинката и заниманията с децата със своите уникални професионални умения и лични интереси. Нещата, които обичаме да правим в свободното си време, най-често са нещата, които споделяме с лекота и радост. Ако отделим време да се запознаем с родителите и да научим за техните интереси, може да открием, че хобито на един татко да изработва декоративни дървени елементи, може да се превърне в завладяваща работилница за създаване на дървени масички и пейки, навес за събиране и почивка в близост до градинката.

МАКЕТ НА СКРИТИТЕ СЪКРОВИЩА И ЛЮБИМИТЕ ЗАНИМАНИЯ

Много лесно, приятно и полезно е, когато на среща с родителите заедно си нарисуваме план-карта на градинката с фокус върху приноса на различните хора в нея. На тази карта може с различни символи и цвят да отбележим всички видове материали, труд, морална подкрепа и ресурси, които са налични. Много е вероятно повече от родителите да открият общи теми за разговор, бизнес или хоби, в което да се подкрепят и допълват взаимно и това да постави началото на нови и полезни приятелства, чиято позитивна атмосфера неизменно ще озари чувствителния свят на децата и ще обогати живота на всички наоколо.

ФЕРМЕР ЗА ЕДИН ДЕН ИЛИ РАЗХОДКА В ДИВАТА ГОРА

Уикенд сред природата е едно от любимите упражнения и на децата и на възрастните, което зарежда всички с ентузиазъм и безброй впечатления директно от Природата – посещението на някоя местна био-ферма, в която може на живо да проследите всички действия и процеси, които се случват по “Пътя на млякото”, или “Историята на Житената питка”, или разходка сред вековна гора, в която едновременно протичат хиляди уникални жизнени процеси, които можете да наблюдавате, а може да се направи и практическо упражнение в нея.

ОЧАКВАМЕ С ИНТЕРЕС... СРЕЩИТЕ НА СОЛИДАРНАТА ОБЩНОСТ

Регулярните срещи на „**солидарната общност**“ в избран ден, са важен и очакван от всички момент, когато се събираме заедно, взаимодействаме и общуваме на всички нива – може да наблюдаваме заедно градинката, да рисуваме дизайн на лехичките, може да обсъждаме идеи за оградки или зона за сядане, може да коментираме поведението на градинката, на децата и нашето собствено поведение и отношения като възрастни, може да гледаме вдъхновяващ филм или да слушаме музика.

СОЛИДАРНАТА ОБЩНОСТ от деца, родители и учители, съмишленици от квартала, е **СЪРЦЕТО** на **вкусната образователна градинка**, тя е ценна за всеки участник. Полезно е да се опитаме да си изградим макет с Дизайн за устойчиво развитие на нашата собствена солидарна общност и често да се връщаме към него, за да добавяме добри практики, позитивни истории, успешно решени казуси и разбира се – цветни празници с много музика, радост и танци за всички.

